

Werkvorm: Belgische vluchtelingen in Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog

Docentinstructie

Leerlingen kunnen zelfstandig aan de slag met het materiaal. Wel is het aan te raden om de eerste film onderdeel meteen na het maken te bespreken als controle of de leerlingen het goed begrepen hebben.

Het is mogelijk om voor deze opdracht een punt te geven. Antwoordmodel en de becijfering is te vinden in deze docentinstructie.

Leerdoelen van deze les:

De leerling kan door middel van dit opdrachtenboekje:

- Uitleggen waarom veel Belgen tijdens de Eerste Wereldoorlog naar Nederland zijn gevlucht.
- Uitleggen waar de Belgische vluchtelingen ten tijde van de Eerste Wereldoorlog opgevangen werden.
- Uitleggen hoe de houding van de Nederlandse overheid tijdens de Eerste Wereldoorlog was ten opzichte van de Belgische vluchtelingen.
- Uitleggen wat de houding was van de Nederlandse burgers ten opzichte van de Belgische vluchtelingen en hoe dit naarmate de tijd vorderde veranderde.
- Uitleggen hoe de houding van de Nederlandse pers was ten opzichte van de Belgische vluchtelingen.
-

Antwoordmodel opdrachtenboekje

1. De directe aanleiding was de moord op de troonopvolger van Oostenrijk-Hongarije. (1)
2. De kolonies van de oorlogvoerende landen werden ook in de oorlog betrokken. Die kolonies lagen niet in Europa, maar in Afrika en Azië. Daarom is de oorlog geen Europese oorlog, maar een wereldoorlog. (1)
3. Rood: Frankrijk, Rusland en Engeland
Blauw: Duitsland, Oostenrijk-Hongarije (2 alles goed. Per fout 0.5 eraf)
4. Als je neutraal bent, wil het zeggen dat je geen partij wilt kiezen in een oorlog. (1)
5. België probeerde ook neutraal te blijven, maar werd gedwongen om aan de oorlog mee te doen, omdat de Duitsers besloten om dwars door België te trekken om Frankrijk te veroveren. (1)
6. Bron 1: voor de bommen en granaten die vielen. (1)
Bron 2: voor het geweld van de Duitse kanonnen. (1)
7. Omdat Nederland neutraal was en dichtbij. (1)
8. Omdat in oktober de beschieting van Antwerpen plaatsvond, toen ontstond er pas echt chaos. (1)
9. Rijke Belg: verplaatsten zich in rijtuigen. (1)
Arme Belg: kwamen te voet. (1)
10. A. Als je om je heen kijkt zie je drommen met mensen en stapels met tassen en andere bagage. De mensen lopen snikkend en angstig rond of kijken verslagen om zich heen. Mensen zakken van ellende en de hitte in elkaar en mensen zijn in rouw over overleden dierbaren. (2p voor drie redenen. 1 voor twee, 0.5 voor één)
B. Het was een moeilijke vlucht

Bron 1: hartverscheurend want mensen waren uitgehongerd, zaten vast op station Roosendaal. (1)

Bron 2: niet gemakkelijk want mensen zakten in de berm van de honger, raakten elkaar kwijt. (1)

Bron 3: zelfde antwoorden als 10A of in de treinen waren geen plaatsen meer te krijgen. (1)

11. A. Dat er weer een Belgische vluchteling is overleden die wilde vluchten. (1)

B. Tegen het dodendraad. (1) Kenmerken die genoemd kunnen worden voor 1p:

- Aan hoe de vluchteling getekend is: wanhopig, bedroefd.

- Aan het onderschrift: wéér een Belg gedood.

12. A. een zolderkamertje voor tien personen. (1)

B. huurden een huis of werden ondergebracht in villa's. (1)

C. Mogelijke antwoorden: scholen, fabrieken, kerken, vluchtoorden, andere overheidsgebouwen. (1, alleen bij drie redenen! 0.5 bij twee redenen)

13. B – C – E – D – A (2p, bij verplaatsen één letter 1p)

14. Positief (1), omdat koningin Wilhelmina in de troonrede zegt dat alle vluchtelingen met open armen ontvangen worden. (1)

15. B & D (1)

16.

- Nee (1), niet iedere vluchteling krijgt in 2017 zomaar een uitkering, er moet eerst een asiel aanvraag zijn gedaan. Pas dan krijgt de vluchteling een uitkering. (1)
- Ja in 1914 wel (1). In het heden moet er eerst een asiel aanvraag gedaan zijn. (1)
- In 1914 werd er onderscheid gemaakt tussen een rijke of een arme vluchteling (1). In 2017 wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen een rijke of arme vluchteling, maar wel tussen een vluchteling die nog geen asiel heeft aangevraagd en een vluchteling die dat wel gedaan heeft. (1)
- Eigen mening, punten die wel genoemd kunnen worden:
  - Nederland was tolerant omdat alle vluchtelingen welkom waren;
  - Nederland was tolerant omdat vluchtelingen een uitkering kregen;
  - Nederland was niet tolerant omdat niet alle vluchtelingen dezelfde uitkeringen kregen;
  - Nederland had ook last van de oorlog maar ving toch vluchtelingen op. (2p voor goede beredenering, matige beredenering is 1p)
- Eigen mening, punten die wel genoemd kunnen worden:
  - Nederland is tolerant omdat het vluchtelingen opvangt en onderdak en eten geeft;
  - Nederland is wel tolerant omdat vluchtelingen geld krijgen
  - Nederland is niet tolerant omdat vluchtelingen pas geld krijgen als zij een asiel aanvraag hebben gedaan;
  - Nederland is niet tolerant want als veilig land kunnen ze vluchtelingen beter opvangen dan tijdens de Eerste Wereldoorlog, maar het is niet per se verbeterd. (2p voor goede beredenering, matige beredenering is 1p)

17. A. Een vluchtoord is een tentenkamp waar vluchtelingen ten tijde van de Eerste Wereldoorlog opgevangen werden. (1)

B. In Uden. (1)

C. Voor de armste vluchtelingen. (1)

D. Een kerk, een school, een ziekenhuis, een wielerveding. (1p, twee voorzieningen genoemd is 0.5p)

E. De vluchtelingen hadden veel verdriet, bijv. over wat er thuis in België gebeurde met familie en andere geliefden. (1)

- F. De burgers uit Uden zaten in eerste instantie niet te wachten op zoveel vluchtelingen. Maar na het zien van de vluchtelingen besloten ze toch om de vluchtelingen te helpen. (2)
18. A. Er was veel medelijden met de Belgen omdat ze het slachtoffer waren geworden van het brute Duitse geweld. (1)
B. B – C – E – F (alles goed 1p, twee goed 0.5p)
19. A. Hij is niet echt positief. Hij vindt dat de Belgen te weinig geven om netheid en zindelijkheid. (1)
B. Hij zou graag zien dat zij eigenschappen van Nederlanders overnemen. De Nederlandse vrouwen blijven thuis en maken het huis schoon, terwijl de Belgische vrouwen naar danshuizen en cafés gaan. (2)
20. A. Te luidruchtig en teveel cafébezoek (1p, 0.5 voor goed antwoord)
B. De grote getallen vluchtelingen die Nederland in korte tijd te verwerken kreeg. (1)
Nederland had als neutraal land wel last van de oorlog en had daarnaast nog de druk van de vluchtelingen. (1)
C. Belg: laat kind achter en gaat op zoek naar dansgelegenheid. (0.5)
Nederlander: er is niet eens een dansgelegenheid aanwezig. (0.5)
21. Hij bedoelt ermee dat de Belgen heus wel geholpen mogen worden, maar niet mogen profiteren van de Nederlandse voorzieningen. (2)
22. 1. Concurrentie op de huizenmarkt omdat Belgische vluchtelingen bereid waren om meer huur te betalen dan Nederlanders. (1)
2. Concurrentie op de arbeidsmarkt omdat Belgische vluchtelingen tegen een lager loon werkten dan Nederlanders. (1)
23. A. 5p. Per fout -0.5

Bron	Positief / negatief / neutraal	Leg je keuze uit
12	Neutraal	Omdat er geen meningen in voor komen van de auteur. Alleen de gebeurtenis wordt omschreven.
13	Positief	Omdat de auteur van het stuk medelijden heeft met de Belgische vluchtelingen en ze niet negatief neer zet.
14	Negatief	Omdat de auteur zegt dat de vluchtelingen zo spoedig mogelijk richting huis moeten gaan en niet moeten profiteren van de Nederlandse voorzieningen
15	Positief	Omdat uit de tekening blijkt dat de Nederlandse burgers de Belgische vluchtelingen zonder probleem in huis nemen.
16	Positief	Omdat de auteur zich schaamde voor hoe de Belgische vluchtelingen werden opgevangen in het tentenkamp. Hij zou het graag beter zien voor de vluchtelingen.
17	Negatief	Omdat de auteur vindt dat de vluchtelingen kritiek leveren op hun opvang, terwijl Nederland het zelf ook al moeilijk genoeg heeft.

B. Eigen invulling. Aan docent om hier punten voor te geven. Let op argumenten. (2)

24. A. In 1914 waren bijna alle Nederlandse burgers bereid om de vluchtelingen te helpen. Tegenwoordig is er meer tegenstand. Bijna de helft van de Nederlandse burgers denkt dat de economie en de veiligheid afneemt en zouden graag zien dat de grenzen gesloten worden. (2)
B. Eigen invulling. Aan docent om hier punten voor te geven. Let op argumenten! (2)

25. A. Eigen invulling. Aan docent om hier een punt voor te geven. (1)

B. Eigen invulling. Aan docent om hier punten voor te geven. Let op argumenten! (2)

Totaal te behalen punten: 71 punten.

Cijfer opdrachtenboekje les 1: aantal behaalde punten delen door 71 = cijfer

Weging: 1